

Översyn av vissa mediemyndigheter

– en effektivare administration

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2009

ISBN 978-91-38-23159-3
ISSN 0284-6012

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
Författningsförslag	7
1 Bakgrund	21
2 Mediemyndigheter	23
2.1 Historik	23
2.2 Radio- och TV-verket	25
2.2.1 Uppgifter	25
2.2.2 Organisation	27
2.3 Granskningsnämnden för radio och TV	28
2.3.1 Uppgifter	28
2.3.2 Organisation	29
2.4 Beslut om utökat samarbete mellan Radio- och TV- verket och Granskningsnämnden för radio och TV	31
2.5 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden	36
2.5.1 Uppgifter	36
2.5.2 Organisation	37
2.6 Samarbete mellan Taltidningsnämnden och Talboks- och punktskriftsbiblioteket	38

3	Internationell utblick	43
3.1	Danmark	43
3.2	Finland	45
3.3	Norge	45
3.4	Storbritannien	46
4	Överväganden och förslag	49
4.1	Behovet av en ny myndighetsorganisation	49
4.2	En ny myndighet på medieområdet	51
4.2.1	Berörda myndigheter	51
4.2.2	Närmare om själva granskningsnämnden	55
4.2.3	Ledningsform	59
4.3	Taltidningsnämndens organisation	60
4.4	Ikraftträdande	61
5	Konsekvenser och genomförande	63
5.1	Konsekvenser	63
5.1.1	Fördelar	63
5.1.2	Nackdelar	64
5.2	Genomförande	64
5.3	Ekonomiska konsekvenser	66
5.4	Anställningsavtal och andra civilrättsliga avtal	67
6	Författningskommentar	69
6.1	Förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)	70

Promemorians huvudsakliga innehåll

Dagens mediemyndigheter är samtliga små eller mycket små. Den snabba utvecklingen på medieområdet förutsätter en myndighetsorganisation som kan möta de krav och behov förändringarna medför. Mot denna bakgrund föreslås att Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV och Presstödsnämnden avvecklas och att istället en ny, samlad myndighet på medieområdet inrättas. De särskilt sammansatta nämnderna granskningsnämnden och presstödsnämnden ska behållas och knytas till den nya myndigheten som särskilda beslutsorgan. En myndighetschef – en generaldirektör – ska leda den nya myndigheten. Vid denna ska det finnas ett insynsråd.

Taltidningsnämnden föreslås också upphöra som myndighet. Dess uppgifter ska istället övertas av Talboks- och Punktskriftsbiblioteket. Den särskilt sammansatta taltidningsnämnden föreslås behållas och få ställning av ett särskilt beslutsorgan inom Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

En organisationskommitté föreslås få i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten på medieområdet. Samtliga organisationsförändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Författningsförslag

1. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område

dels att i 3 kap. 3–4 §§, 13–14 §§, 17–19 §§, 21–24 §§ och 27 § samt i rubrikerna till 1 och 3 §§ samma kapitel orden ”Radio- och TV-verket” ska bytas ut mot X-myndigheten¹,

dels att i 3 kap. 7 och 8 §§ samt 4 kap. 1 § ordet ”Taltidningsnämnden” ska bytas ut mot ”Talboks- och punktskriftsbiblioteket”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

¹ Namnet på den nya myndigheten på medicområdet.

2. Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)²

dels att i 2 kap. 2–3 §§, 4 kap. 3 §, 7 §, 12–17 §§ och rubriken närmast före 17 §, 5 kap. 11 §, 8 kap. 5 §, 9 kap. 5 § och 7–8 §§, 11 kap. 1 och 5 §§, 12 kap. 1 §, 3 § och 7–8 §§, 13 kap. 1–2 §§, 6–9 §§, 12–18 §§ och 20 §, 14 kap. 9 §, 16 kap. rubriken närmast före 3 §, 3 § och 7–8 §§, 17 kap. 7–8 §§ och 12 §, 18 kap. 5 §, 19 kap. 1 § samt 20 kap. rubriken närmast före 1 § och 1–3 §§ orden ”Radio- och TV-verket” ska bytas ut mot X-myndigheten³,

dels att 16 kap. 2 §, 5–6 §§ och 9–14 §§, 17 kap. 10–11 §§ och 14 §, 19 kap. 2 och 4 §§ samt 20 kap. 4 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 2 och 14 §§ i 16 kap. samt rubriken närmast före 10 § i 17 kap. ska ha följande lydelse.

Föreslagen lydelse enligt Föreslagen lydelse
SOU 2008:116

16 kap.

<i>Granskningsnämndens för radio och TV granskning</i>	<i>Granskning av X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV</i>
--	---

2 §

<i>Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om program som sänts i TV eller</i>	<i>X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända program</i>
---	---

² Enligt lydelse i SOU 2008:116, *En ny radio- och TV-lag*.

³ Namnet på den nya myndigheten på medieområdet.

genom *beställ-TV* står i överensstämmelse med denna lag och de programrelaterade villkor som kan gälla för sändningarna. Granskningsnämnden övervakar även efterlevnaden av bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 § och tillgänglighet i 5 kap. 12 §.

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidare-sändning enligt 4 kap. 7 § ska inte granskas av *Granskningsnämnden för radio och TV*.

Finner *Granskningsnämnden för radio och TV* att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 och 3 §§, ska nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

står i överensstämmelse med denna lag och de programrelaterade villkor som kan gälla för sändningarna. Granskningsnämnden övervakar även efterlevnaden av bestämmelserna om exklusiva rättigheter i 5 kap. 9 § och tillgänglighet i 5 kap. 12 §.

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidare-sändning enligt 4 kap. 7 § ska inte granskas av *granskningsnämnden*.

Finner *granskningsnämnden* att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 och 3 §§, ska nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

Var och en som sänder TV på annat sätt än genom tråd ska år 2011 och därefter vartannat år till *Granskningsnämnden för radio och TV* redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av sådana program som avses i 5 kap. 7 § första stycket.

5 §

Var och en som sänder TV på annat sätt än genom tråd ska år 2011 och därefter vartannat år till *X-myndigheten* redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av sådana program som avses i 5 kap. 7 § första stycket.

6 §

Leverantörer av medietjänster som sänder beställ-TV ska år 2011 och därefter vart fjärde år till *Granskningsnämnden för radio och TV* redovisa vad de har gjort för att främja framställningen och tillgången till europeiska produktioner enligt 5 kap. 8 §.

Leverantörer av medietjänster som sänder beställ-TV ska år 2011 och därefter vart fjärde år till *X-myndigheten* redovisa vad de har gjort för att främja framställningen och tillgången till europeiska produktioner enligt 5 kap. 8 §.

9 §

På begäran av *Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket* och Konsumentombudsmannen ska den som bedriver verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen lämna myndigheterna de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen.

På begäran av *X-myndigheten* och Konsumentombudsmannen ska den som bedriver verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen lämna myndigheterna de upplysningar och handlingar som behövs för kontrollen av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen.

10 §

På begäran av *Granskningsnämnden för radio och TV* ska den som bedriver verksamhet enligt denna lag lämna de upplysningar som behövs för att *nämnden* ska kunna bedöma storleken av den

På begäran av *X-myndigheten* ska den som bedriver verksamhet enligt denna lag lämna de upplysningar som behövs för att *X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV* ska kunna bedöma

särskilda avgiften enligt 17 kap. 6 §. storleken av den särskilda avgiften enligt 17 kap. 6 §.

11 §

Den som i enlighet med 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett program, ska på begäran av *Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket* eller Konsumentombudsmannen utan kostnad lämna en sådan inspelning till myndigheten.

Den som i enlighet med 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett program, ska på begäran av *X-myndigheten* eller Konsumentombudsmannen utan kostnad lämna en sådan inspelning till myndigheten.

12 §

Den som fått tillstånd att sända lokalradio ska årligen till *Granskningsnämnden för radio och TV* redovisa hur de skyldigheter som avses i 13 kap. 11 § första stycket 2 och 3 har uppfyllts.

Den som fått tillstånd att sända lokalradio ska årligen till *X-myndigheten* redovisa hur de skyldigheter som avses i 13 kap. 11 § första stycket 2 och 3 har uppfyllts.

13 §

Den som har förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett sådant evenemang som anges i 5 kap. 9 § ska omedelbart underrätta *Granskningsnämnden för radio och TV* om det.

Den som har förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett sådant evenemang som anges i 5 kap. 9 § ska omedelbart underrätta *X-myndigheten* om det.

Om Granskningsnämnden för radio och TV

Om X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV

14 §

Granskningsnämnden för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden för radio och TV är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att en tjänsteman *hos nämnden* ska ha rätt att fatta beslut på *nämndens* vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av denna lag eller de villkor som gäller för sändningarna.

Om det vid en överläggning i *Granskningsnämnden för radio och TV* kommer fram

X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att en tjänsteman *vid X-myndigheten* ska ha rätt att fatta beslut på *granskningsnämndens* vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av denna lag eller de villkor som gäller för sändningarna.

Om det vid en överläggning i *granskningsnämnden* kommer fram skiljaktiga meningar,

skiljaktiga meningar, tillämpas tillämpas föreskrifterna i 16
föreskrifterna i 16 kap. kap. rättegångsbalken.
rättegångsbalken.

17 kap.

Offentliggörande av *Gransk-* Offentliggörande av beslut av
ningsnämndens beslut *X-myndighetens gransknings-*
nämnd för radio och TV

10 §

Granskningsnämnden för *X-myndighetens gransk-*
radio och TV får besluta att *ningsnämnd för radio och TV*
den sändande på lämpligt sätt får besluta att den sändande på
ska offentliggöra nämndens lämpligt sätt ska offentliggöra
beslut, när nämnden funnit att nämndens beslut, när nämnden
någon har brutit mot funnit att någon har brutit mot
programrelaterade villkor som programrelaterade villkor som
beslutats med stöd av 4 kap. beslutats med stöd av 4 kap.
8 och 9 §§, 11 kap. 3 § eller 8 och 9 §§, 11 kap. 3 § eller
bestämmelsen om beriktigande bestämmelsen om beriktigande
i 5 kap. 4 § första stycket. i 5 kap. 4 § första stycket.

Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får inte
innebära att offentliggörandet måste ske i den sändandes
program.

11 §

Den som inte följer de bestämmelser som anges i denna
paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande
får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. varning (5 kap. 2 §),
2. tillståndsvillkor enligt 4 kap. 9 § 1–4, 6–9, 16 och 17 samt
11 kap. 3 § andra stycket 1–3, 5–8, 16 och 17,
3. beteckningar (5 kap. 11 § och 14 kap. 9 §),
4. skyldighet att utforma sändningarna på ett sådant sätt att
programmen blir tillgängliga för personer med funktionsnedsätt-

ning enligt 5 kap. 12 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av den bestämmelsen.

5. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarorganisationer (9 kap. 1–3 och 5 §§),

6. närradiosändningars och lokalradiosändningars innehåll samt skyldighet att i lokalradio sända eget material och program med lokal anknytning (13 kap. 11 § 2 och 3, 14 kap. 4–6 §§),

7. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Granskningsnämnden för radio och TV (16 kap. 5 och 6 §§),

8. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (16 kap. 7 och 8 §§)

9. skyldighet att lämna upplysningar och handlingar enligt 16 kap. 9 och 10 §§,

10. skyldighet att lämna inspelning (16 kap. 11 §), eller

11. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (16 kap. 12 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 3–4, 6–7 och 9–11 får beslutas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 2, 5 och 8–9 får beslutas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 9 och 10 får även beslutas av Konsumentombudsmannen.

7. skyldighet att lämna redovisning enligt 16 kap. 5 och 6 §§,

8. skyldighet att lämna vissa upplysningar enligt 16 kap. 7 och 8 §§

9. skyldighet att lämna upplysningar och handlingar enligt 16 kap. 9 och 10 §§,

10. skyldighet att lämna inspelning enligt 16 kap. 11 §, eller

11. skyldighet att årligen rapportera enligt 16 kap. 12 §.

Föreläggande enligt första stycket 1, 3–4, 6 och 9–11 får beslutas av X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 2, 5 och 7–8 får beslutas av X-myndigheten. Föreläggande enligt första stycket 9 och 10 får även beslutas av Konsumentombudsmannen.

14 §

Om den som sänder över satellit inte är etablerad i Sverige enligt 1 kap. 3 § första stycket 1 eller 4, får *Granskningsnämnden för radio och TV* förelägga satellitentreprenören att följa de bestämmelser och villkor som anges i 5 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Om den som sänder över satellit inte är etablerad i Sverige enligt 1 kap. 3 § första stycket 1 eller 4, får *X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV* förelägga satellitentreprenören att följa de bestämmelser och villkor som anges i 5 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Föreläggen enligt 11 eller 13 § får riktas mot satellitentreprenören, om den som sänder över satellit inte är etablerad i Sverige enligt 1 kap. 3 § första stycket 1 eller 4.

Visar satellitentreprenören att den som sänder över satellit fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får ett föreläggande enligt första eller andra stycket i stället riktas mot uppdragsgivaren.

19 kap.

2 §

Har tillståndet lämnats av regeringen, får en fråga om återkallelse tas upp först efter anmälan av regeringen, om inte tillståndshavaren själv begärt att tillståndet ska återkallas.

Har tillståndet lämnats av *Radio- och TV-verket* får en fråga om återkallelse tas upp

1. på begäran av tillståndshavaren,

2. på eget initiativ av den som är behörig att pröva frågan, eller

3. efter anmälan av *Granskningsnämnden för radio och TV*

Har tillståndet lämnats av *X-myndigheten* får en fråga om återkallelse tas upp

1. på begäran av tillståndshavaren,

2. på eget initiativ av den som är behörig att pröva frågan, eller

3. efter anmälan av *X-myndighetens gransknings-*

på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som ska granskas av *Granskningsnämnden* enligt 16 kap. 2 §.

nämnd för radio och TV på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som ska granskas av *granskningsnämnden* enligt 16 kap. 2 §.

En fråga om ändring av tillstånd får, förutom på begäran av tillståndshavaren, tas upp på eget initiativ av den som är behörig att pröva frågan.

Innan *Radio- och TV-verket* fattar beslut i ett ärende om återkallelse på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som ska granskas av *Granskningsnämnden för radio och TV* enligt 16 kap. 2 § ska *verket* begära ett yttrande från nämnden. Tillståndet får återkallas endast om nämnden finner att överträdelsen är väsentlig.

Innan *X-myndigheten* fattar beslut i ett ärende om återkallelse på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som ska granskas av *granskningsnämnden* enligt 16 kap. 2 § ska *myndigheten* begära ett yttrande från nämnden. Tillståndet får återkallas endast om nämnden finner att överträdelsen är väsentlig.

4 §

Frågor om påförande av särskild avgift prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av *Granskningsnämnden för radio och TV*.

Frågor om påförande av särskild avgift prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av *X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV*.

Frågan om särskild avgift faller, om den som talan riktas mot inte delgetts ansökan inom fem år från det överträdelsen upphörde. Ett beslut om avgift upphör att gälla om beslutet inte verkställts inom fem år från det att domen vann laga kraft.

20 kap.**4 §**

Beslut av *Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket* eller Konsumentombudsmannen om förelägganden som har förenats med vite enligt 17 kap. 10 §, 11 § första stycket 1–6 och 9–11 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 17 kap. 10 §, 11 § första stycket 1–3, 6 och 11 samt 12 § gäller omedelbart, om inte något annat beslutas.

Beslut av *X-myndigheten eller dess granskningsnämnd för radio och TV* eller Konsumentombudsmannen om förelägganden som har förenats med vite enligt 17 kap. 10 §, 11 § första stycket 1–6 och 9–11 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 17 kap. 10 §, 11 § första stycket 1–3, 6 och 11 samt 12 § gäller omedelbart, om inte något annat beslutas.

6 §

Andra beslut av *Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket* än de som anges i 1–4 §§ får inte överklagas.

Andra beslut av *X-myndigheten och dess granskningsnämnd för radio och TV* än de som anges i 1–4 §§ får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

3. Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs att i 11 kap. 6 § tullagen (2000:1281) orden "Radio- och TV-verket" ska ersättas med X-myndigheten⁴.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

⁴ Namnet på den nya myndigheten på medieområdet.

4. Övriga författningsändringar

Förslagen i promemorian medför att ändringar även kommer att behöva göras i följande författningar.

1. Författningssamlingsförordning (1976:725)
2. Kungörandeförordning (1977:827)
3. Sekretessförordning (1980:657)
4. Förordning (1988:582) om statligt stöd till radio- och kassettidningar
5. Presstödsförordning (1990:524)
6. Lokalradioförordning (1993:126)
7. Förordning (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet
8. Förordning (1998:32) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler
9. Förordning (2002:916) om avgifter i vissa yttrandefrihetsärenden
10. Förordning (2005:893) om marknadskontroll av varor
11. Förordning (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV
12. Förordning (2007:1189) med instruktion för Taltidningsnämnden
13. Förordning (2007:1190) med instruktion för Radio- och TV-verket
14. Förordning (2007:1191) med instruktion för Presstödsnämnden
15. Förordning (2007:1285) med bemyndigande för Radio- och TV-verket att meddela vissa verkställighetsföreskrifter
16. Förordning (2007:1290) med instruktion för Talboks- och punktskriftsbiblioteket

1 Bakgrund

De myndigheter som verkar på medieområdet är Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV (Granskningsnämnden), Statens biografbyrå, Medierådet¹, Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden. Samtliga myndigheter är små eller mycket små. Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden är de största myndigheterna med 16 respektive 13 anställda. Statens biografbyrå har tio anställda, Medierådet sju och Presstödsnämnden fem anställda.² Taltidningsnämnden har ingen egen anställd personal utan Presstödsnämnden utför Taltidningsnämndens kansliuppgifter.

Teknikutvecklingen på medieområdet går fort och människors medievanor förändras. Dessa förändringar påverkar regelverken på området och för mediemyndigheterna tillkommer med jämna mellanrum nya uppgifter, medan andra faller bort eller förändras. Små myndigheter är sårbara vid personals frånvaro och kan ha svårt för att på kort tid och med befintliga medel anpassa verksamheten till nya, tillkommande uppgifter. Att utvärdera och utveckla verksamheterna kan också innebära svårigheter. Det kan således ifrågasättas om dagens myndighetsstruktur med flera små myndigheter är anpassad för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kunna möta de förändringar och krav som utvecklingen ställer. En attraktiv arbetsplats, som kan erbjuda en variation i arbetsuppgifter och möjlighet till

¹ Medierådet är ingen myndighet i egentlig mening utan en kommitté. Till skillnad från de flesta andra kommittéer har den dock inte ett betänkande som slutmål och inte heller någon tidsgräns för sitt uppdrag.

² Samtliga uppgifter om antalet anställda avser förhållandena per den 1 januari 2009.

kompetensutveckling, brukar också som regel förutsätta att antalet anställda inte är för få.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete med att ta fram en ny radio- och TV-lag. Det framstår mot den bakgrunden som lämpligt att se över möjligheterna att slå samman två eller flera av mediemyndigheterna. Det bör dock redan här påpekas att det primära syftet med en eventuellt samlad organisation inte är att minska antalet anställda, utan att skapa en mer slagkraftig myndighetsorganisation med stärkt kompetens vilket i sig skapar förutsättningar för en mer effektiv användning av statens resurser.

Lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram, den s.k. granskningslagen, är för närvarande föremål för översyn.³ I utredarens uppdrag ingår att se över myndighetsstrukturen på området. Eftersom utredningens arbete således kan komma att påverka Statens biografbyrås och Medierådets framtida uppgifter bör dessa två myndigheter för närvarande inte ingå i en organisationsöversyn. De myndigheter som berörs är alltså Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden, Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden. Det kan dock finnas skäl att i ett senare skede återkomma i frågan om Statens biografbyrås och Medierådets framtida organisation.

³ Dir. 2008:62.

2 Mediemyndigheter

2.1 Historik

Den 1 juli 1994 infördes en ny myndighetsorganisation på medieområdet genom att Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV bildades. De två myndigheterna ersatte de dåvarande myndigheterna Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden och Styrelsen för lokalradiotillstånd. Syftet med reformen var att få till stånd en mer sammanhållen och överskådlig organisation än den dittillsvarande. Radionämndens uppgift var bl.a. att granska att programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen och TV4 utövade sin sändningsrätt i enlighet med den dåvarande radiolagen (1966:755) samt enligt sändningsavtalen med staten. Närradionämnden hade hand om tillståndsgivning och tillsyn för föreningsradion medan Kabelnämnden hade motsvarande uppgift för kabelsändningarna. Styrelsen för lokalradiotillstånd meddelade tillstånd att sända lokalradio.

Den nya organisationen hade föregåtts av ett förslag av Utredningen om myndighet för radio- och TV-sändningar till allmänheten. I betänkandet *Radio och TV i ett* (SOU 1992:36) hade utredningen föreslagit att en sammanhållen myndighet skulle skapas och att denna, förutom att vara tillståndsmyndighet, även skulle ha hand om uppgiften att granska innehållet i sändningar. I proposition 1993/94:160 med förslag till ny myndighetsorganisation på radio- och TV-området ansåg dock regeringen att två nya myndigheter skulle skapas för att ersätta Radionämnden, Kabelnämnden, Närradionämnden

och Styrelsen för lokalradiotillstånd. Radio- och TV-verket föreslogs ansvara för all tillståndsgivning för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten, förutom sådana tillstånd som skulle meddelas av regeringen eller någon annan särskilt angiven myndighet. Vidare föreslogs verket ansvara för registrering och avgiftshantering, utöva tillsyn över efterlevnaden av regler som inte gällde sändningarnas innehåll samt besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler och vid uteblivna avgifter. Granskningsnämnden föreslogs få till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll, både enligt de särskilda lagarna för ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten och enligt de avtal som slutits efter bemyndigande i radiolagen. Nämnden skulle dessutom få besluta om sanktioner vid bristande efterlevnad av sådana regler. Till skillnad från utredningsförslaget ansåg alltså regeringen att tillsynen över efterlevnaden av programregler borde anförtros ett organ som var fristående från den myndighet som beslutade om sändningstillstånd. Bl.a. hade flera remissinstanser framfört att om samma myndighet som meddelade tillstånd även utförde granskningen av sända program, fanns det en risk för att programföretagens rättssäkerhet och granskningsverksamhetens integritet kunde äventyras.¹

Riksdagen antog regeringens förslag² och den nya organisationen trädde således i kraft den 1 juli 1994.

¹ Prop. 1993/94:160 s. 34-35.

² Bet. 1993/94:KU 37.

2.2 Radio- och TV-verket

2.2.1 Uppgifter

De författningar som i huvudsak styr Radio- och TV-verkets verksamhet är radio- och TV-lagen (1996:844) och förordningen (2007:1190) med instruktion för Radio- och TV-verket. Verkets uppgifter är sammanfattningsvis följande.

Tillstånd

Radio- och TV-verket ger tillstånd för marksänd TV (utom för sändningsverksamhet som finansieras med TV-avgift), närradio, privat lokalradio och tillfällig sändningsverksamhet. Vidare förordnar verket lokala kabelsändarföretag.³

Registrering

Myndigheten registrerar alla som bedriver sändningsverksamhet enligt radio- och TV-lagen liksom vilken beteckning de använder för sina sändningar. Registrering sker även av radiotidningar. Verket har dessutom till uppgift att registrera utgivare för närradio-, lokalradio- och kabelsändningar samt för databaser.

Utfärdande av utgivningsbevis

Radio- och TV-verket utfärdar utgivningsbevis för webbplatser och andra tjänster på Internet.

³ Ett lokalt kabelsändarföretag ansvarar för sändningar av lokal kabel-TV inom ett begränsat geografiskt område, vanligtvis en kommun. Företaget ska vara en juridisk person, som har bildats i syfte att bedriva sådana sändningar, och vara öppen för alla som vill sända. Syftet är att vidga yttrandefriheten och ge aktörer med små resurser möjlighet att sända program i kabel-TV-nät.

Utredningsarbete

Myndigheten har i uppdrag att följa medieutvecklingen. Den fullgör detta uppdrag genom att dels ta fram och publicera olika rapporter, dels informera om utvecklingen på sin webbplats. Bevakningen fokuserar på radio, TV, branschstruktur och mediepolitik. Varje år ges rapporten *Medieutveckling* ut, vilken bygger på bidrag från flera olika mediemyndigheter. Myndigheten utför även regelbundet särskilda regeringsuppdrag. Till de större regeringsuppdrag som myndigheten haft under senare år hör rapportserien *Framtidens radio* om digitalradio.⁴

Avgiftsbantering

Myndigheten hanterar koncessionsavgifter för privat lokalradio och driver in särskilda avgifter enligt radio- och TV-lagen.

Utfärdande av föreskrifter

Radio- och TV-verket utfärdar föreskrifter om bl.a. standarder för utsändning av radio- och TV-signaler och verkställighetsföreskrifter om ansökningsförfarandet för tillstånd att sända marksänd TV.

Tillsynsverksamhet

Myndigheten utövar tillsyn beträffande standarder för sändning av radio- och TV-signaler, utgivningsbevis samt viss sändningsverksamhet enligt radio- och TV-lagen.

⁴ Radio- och TV-verkets dnr 54/2006 (delrapport 1), dnr 345/2007 (delrapport 2) och dnr 578/2008 (slutrapport).

Information

Radio- och TV-verket ger bl.a. ut informationsskrifter om regler för att bedriva olika typer av sändningsverksamhet.

2.2.2 Organisation

Radio- och TV-verket är en enrådighetsmyndighet⁵, som leds av en generaldirektör. Antalet anställda, myndighetschefen inkluderad, uppgår per den 1 januari 2009 till 16 stycken. Sedan den 1 juni 2008 har myndigheten sina lokaler i Globenområdet i Stockholm. Dessförinnan var verksamheten förlagd till Haninge.

Myndigheten består av tre avdelningar; tillståndsavdelningen, tillsyns- och utredningsavdelningen och administrativa avdelningen. Varje avdelning är i sin tur uppdelad i två eller tre enheter.

En avdelningschef förestår tillståndsavdelningen medan en avdelningschef förestår de två andra avdelningarna. På tillståndsavdelningen och tillsyns- och utredningsavdelningen arbetar förutom avdelningscheferna sammanlagt sju personer; verksjurister, handläggare och utredare. Dessa har uppdelade ansvarsområden, men vid arbetsanhopningar förekommer arbete över såväl enhets- som avdelningsgränserna. På den administrativa avdelningen arbetar en ekonomihandläggare, en registrator, en informatör, en IT-utvecklare och en personalhandläggare.

Enligt 5 § förordningen (2007:1190) med instruktion för Radio- och TV-verket ska det vid myndigheten finnas ett insynsråd med högst fem ledamöter. Av 9 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår att om regeringen har bestämt att det ska finnas ett insynsråd vid en myndighet, ska rådet utöva insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd. Insynsrådet består av det antal ledamöter som regeringen bestämmer. Myndig-

⁵ En enrådighetsmyndighet är en myndighet som leds av en myndighetschef, jfr 2 § första stycket 1 myndighetsförordningen (2007:515).

hetschefen ska vara ordförande i insynsrådet och hålla rådet informerat om verksamheten.

För 2009 uppgår förvaltningsanslaget för Radio- och TV-verket till knappt 13 miljoner kr. Utöver det kan Radio- och TV-verket komma att tillföras ytterligare 2 miljoner kr för att täcka verkets kostnader för arbetet med tillståndsgivning för marksänd TV.⁶

2.3 Granskningsnämnden för radio och TV

2.3.1 Uppgifter

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar att svenska radio- och TV-sändningar följer bestämmelserna i radio- och TV-lagen (1996:844) samt i de enskilda programföretagens sändningstillstånd. Förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV innehåller bestämmelser om myndighetens uppgifter, organisation, beslutförhet och handläggning av ärenden.

Myndigheten utför sitt uppdrag genom att i efterhand granska sända radio- och TV-program. Granskningen sker oftast efter anmälan av tittare eller lyssnare. Myndigheten kan dock även ta initiativ till egen granskning.

Om Granskningsnämnden finner att ett programföretag har brutit mot gällande regelverk har myndigheten ett antal sanktioner att tillgripa. Har t.ex. ett programföretag överträtt villkor om opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet, kan Granskningsnämnden förelägga programföretaget att offentliggöra nämndens beslut. Offentliggörandet sker som regel i form av en så kallad pliktsändning där nämndens slutsatser presenteras. Om ett programföretag har åsidosatt bestämmelser om t.ex. reklam och sponsring kan Granskningsnämnden ålägga företaget att betala en särskild avgift. Avgiften kan som lägst vara 5 000 kr och som högst fem miljoner kr. Granskningsnämnden

⁶ Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2009, dnr Ku2008/2173/MFI.

har vidare möjlighet att förelägga ett programföretag, som bryter mot vissa bestämmelser i radio- och TV-lagen, att vid vite följa bestämmelserna i fråga. Följer inte programföretaget ett sådant vitesföreläggande kan Granskningsnämnden ansöka hos länsrätten om att vitet ska dömas ut. Nämnden granskar endast svenska radio- och TV-sändningar, men den följer även utländska sändningar som riktar sig till den svenska allmänheten.

En för Granskningsnämnden nytillkommen uppgift sedan 2008 är att bedöma hur Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio uppfyller sina public service-uppdrag. Vidare publicerar myndigheten rapporter om det svenska radio- och TV-utbudet.

2.3.2 Organisation

Granskningsnämnden är liksom Radio- och TV-verket en enrådighetsmyndighet som leds av en myndighetschef (en direktör). Enligt myndighetens instruktion ska direktören vara jurist med domarerfarenhet.⁷ Vid myndigheten finns det även en nämnd.⁸

Enligt 9 kap. 3 § radio- och TV-lagen ska själva nämnden bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna ska det finnas ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Som regel har de sina domartjänster i Högsta Domstolen eller Regeringsrätten. Övriga ledamöter, som kommer från skilda verksamhetsområden, har alla stor erfarenhet av frågor som rör samhälle, kultur och massmedia. I proposition 2005/06:112 med förslag till villkor och riktlinjer för radio och TV i allmänhetens tjänst 2007-2012 uttalade

⁷ Se 15 § förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV.

⁸ Se 5 § förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV.

regeringen att ledamöterna i nämnden ska vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällslivet. Ledamöterna ska inte utses som företrädare för ett visst intresse utan på personliga mandat och därigenom kunna agera självständigt.⁹ Samtliga ledamöter förordnas av regeringen. En mandatperiod är som regel tre år.

Beslut i ett granskningsärende kan fattas antingen av själva nämnden eller av direktören/ställföreträdande direktören. Fällande beslut får dock endast meddelas av nämnden vid sammanträde eller av nämndens ordförande. Direktören eller dennes ställföreträdare har rätt att fatta friande beslut.¹⁰ Av de sammanlagt 990 beslut som meddelades 2008 var 75 stycken fällande, 7 kritiserande och 827 friande. Övriga beslut var främst avvisnings- eller avskrivningsbeslut.

Om det vid överläggning i nämnden framkommer skiljaktiga meningar, ska föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning tillämpas. Skiljaktig mening kan således inte bli aktuellt när det är fråga om ett friande beslut eftersom ett sådant beslut fattas av direktören eller dennes ställföreträdare ensam.

Granskningsnämnden har ända sedan bildandet den 1 juli 1994 varit samlokaliserad med Radio- och TV-verket. Per den 1 januari 2009 har myndigheten 13 anställda inkluderat direktören. Den ställföreträdande direktören bistår direktören, bl.a. när det gäller att fatta beslut. Myndigheten är inte indelad i några avdelningar eller enheter utan består, förutom av direktören och dennes ställföreträdare, av en verksjurist, sex föredragande (varav en också är ekonomi- och personalhandläggare), tre personer med renodlade administrativa uppgifter (registratur och ekonomi) och en informatör.

Myndighetens förvaltningsanslag för 2009 uppgår till drygt 11 miljoner kr.¹¹

⁹ Prop. 2005/06:112 s. 47–48.

¹⁰ Se 9 kap. 3 § andra stycket radio- och TV-lagen (1996:844) och 9 § förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV.

¹¹ Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2009, dnr Ku2008/2173/MFI.

2.4 Beslut om utökat samarbete mellan Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV

Som nämnts tidigare har Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV varit samlokaliserade ända sedan myndigheterna bildades den 1 juli 1994. Under den tid som myndigheterna hade sina lokaler i Haninge skedde ett visst samarbete. Genom flytten till Globenområdet har samarbetet förstärkts och den 19 december 2008 beslutade de båda myndigheterna att utöka och fördjupa samarbetet i enlighet med de förslag som hade lämnats av en gemensam intern projektgrupp.¹² I beslutet hänvisas till gruppens rapport som innehåller dels en kartläggning av det nuvarande samarbetet, dels förslag som kan leda till ett utökat och fördjupat samarbete mellan de båda myndigheterna. Av rapporten framgår i huvudsak följande.

Samarbete på en övergripande nivå

I samband med flytten till Globenområdet samarbetade myndigheterna till mycket stor del, bl.a. genom upphandling av en gemensam flyttkonsult och flyttfirma men även avseende utformningen och inredningen av lokalerna. Samarbetet var framgångsrikt och lokalerna har idag gemensam entré, bibliotek, konferensrum och arkiv. Den telefonlösning som båda myndigheterna använder har upphandlats gemensamt. Vad gäller larm har myndigheterna delat på själva anläggningskostnaden medan Radio- och TV-verket står för det löpande avtalet för bevakning och fakturerar Granskningsnämnden för halva kostnaden. Granskningsnämnden står för lokalernas elavtal och fakturerar Radio- och TV-verket för verkets andel därav. Projektgruppen har föreslagit följande i syfte att utöka och fördjupa samarbetet mellan myndigheterna.

¹² Beslut den 19 december 2008, Radio- och TV-verkets dnr 554/2008 och Granskningsnämndens för radio och TV dnr 1435/08.

- Anordna ett gemensamt möte en gång per månad där aktuella händelser tas upp, vilka kan vara intressanta för båda myndigheternas personal. Respektive myndighet får på så sätt reda på vad som händer på den andra myndigheten, något som kan utmynna i ytterligare samarbete. Gemensamma möten gör också att personalen lär känna varandra bättre.
- Anordna gemensamma föreläsningar samt att i mån av plats erbjuda den andra myndigheten möjlighet att delta i kursverksamhet. Myndigheterna får därigenom en mer kostnadseffektiv kompetensutveckling.
- Myndigheternas biblioteksansvariga ska inventera det gemensamma biblioteket liksom samtliga prenumerationer av tidskrifter och nyhetsbrev. Vid inköp av litteratur som är av gemensamt intresse bör samråd ske. Förslaget innebär en besparing.

Personal/Ekonomi

På Radio- och TV-verket finns en personalhandläggare som arbetar med personalfrågor på deltid och en ekonomihandläggare som arbetar med ekonomifrågor på heltid. På Granskningsnämnden arbetar två personer på deltid med ekonomi- och personalfrågor. Redan idag sker ett visst samarbete inom dessa områden. Den personal som har intervjuats för och under arbetet med rapporten anser att det är mycket värdefullt att ha någon på den andra myndigheten att utbyta erfarenheter med när det t.ex. gäller rekrytering, underlag för lönerrevisioner, obligatoriska planer och löpande personal- och ekonomi-administrativa uppgifter. I syfte att utöka och fördjupa samarbetet har projektgruppen lämnat följande förslag.

- Handläggarna på båda myndigheterna ska lära sig varandras ekonomihanteringssystem i syfte att kunna hjälpa varandra med kontering.

- Utveckla ett erfarenhetsutbyte för bl.a. arbete med budget och obligatoriska planer. Exempelvis kan vissa planer tas fram gemensamt.
- Gemensamt ta fram listor för obligatoriska dokument och när dessa ska lämnas in, t.ex. för utgiftsprognoser. Syftet med sådana listor är att göra det lättare för myndigheterna att planera det administrativa arbetet.

Registratur

Radio- och TV-verket har en ordinarie registrator och en biträdande registrator. Granskningsnämnden har en ordinarie registrator och två biträdande registratorer. Med några få undantag har registratorerna samma arbetsuppgifter, bl.a. att registrera inkommande post och att ansvara för arkivet. Idag sker samarbete mellan registratorerna bl.a. genom posthantering och ett delat ansvar för det gemensamma arkivet. Registratorerna utbyter många erfarenheter genom spontana kontakter, i stort sett dagligen, och ser varandra som ett bra stöd. Vidare går de ofta tillsammans på olika utbildningar och i annat fall delar de med sig av den information som de erhållit på utbildningen ifråga. I syfte att utöka och fördjupa samarbetet har projektgruppen föreslagit följande.

- Underlätta för Granskningsnämnden att få tillgång till Radio- och TV-verkets tillståndsregister.
- Utbilda registratorerna i myndigheternas respektive ärendehanteringssystem för att dessa ska kunna täcka upp för varandra vid frånvaro och underlätta för varandra samt kunna bistå allmänheten.
- När nya ärendehanteringssystem ska köpas in ska dessa vara likadana på de båda myndigheterna. På så sätt kan registratorerna vikariera för varandra vid kortare frånvaro och ta hjälp av varandra vid tekniska problem.

Information

De båda myndigheterna har varsin informatör. Radio- och TV-verket har även en anställd som biträder verkets informatör. Informatörerna arbetar med respektive myndighets trycksaker, webbplats, information till allmänhet och press m.m. Förslag som projektgruppen har lämnat är följande.

- Myndigheterna ska eftersträva att ha likadana publiceringsverktyg för sina webbplatser. På så sätt kan informatörerna täcka upp för varandra vid frånvaro och ta hjälp av varandra vid tekniska problem.
- Varje myndighet ska tillhandahålla den andra myndigheten skrivregler, översättningar etc. som informatörerna tar fram. Detta medför en besparing av såväl arbetstid som pengar.
- Informatörerna ska gemensamt delta vid informationsmöten hos intressenter samt, när så är lämpligt, ta fram gemensamt informationsmaterial. På så sätt kan en besparing ske, men även en utökad service till allmänhet och intressenter.

IT

Radio- och TV-verket har en anställd systemadministratör, som sköter verkets och Granskningsnämndens gemensamma IT-stöd såsom underhåll, uppdateringar, uppgraderingar, support, serverunderhåll och inköp. Radio- och TV-verket fakturerar Granskningsnämnden för de timmar som systemadministratören bistår nämnden. De förslag som projektgruppen lämnat för att utöka och fördjupa samarbetet är följande.

- En kontaktperson med intresse av och kunskap om IT-relaterade frågor ska utses vid Granskningsnämnden.
- IT-samarbetet ska ses över, främst vad gäller system för ärendehantering och webbplatser, inköpsrutiner, licens-

hantering och inventering. Detta skulle öka säkerheten, kvaliteten och effektiviteten vad gäller IT.

Avslutande synpunkter i rapporten om utökat och fördjupat samarbete mellan myndigheterna

Avslutningsvis sägs i rapporten om utökat och fördjupat samarbete mellan myndigheterna att det är viktigt att stärka detta samarbete av flera anledningar. Samarbete sparar tid och genererar kompetensöverföring samt leder till effektivare verksamhet för myndigheterna. En lika viktig del är dock det sociala nätverk som byggs upp och som i sin tur genererar än mer samarbete. Flera av de föreslagna åtgärderna innebär också att servicen till allmänheten stärks.

Chefssamarbete m.m.

Det lämnades inga förslag i rapporten om chefssamarbete eller genomgripande förslag på lång sikt, eftersom en ny direktör för Granskningsnämnden skulle tillträda den 1 januari 2009. Granskningsnämndens nye direktör och Radio- och TV-verkets generaldirektör beslutade i januari 2009 att chefssamarbetet skulle utvecklas genom bl.a. regelbundna chefsmöten och att mer genomgripande förslag på lång sikt skulle avvaktas mot bakgrund av den pågående myndighetsöversynen (dvs. förslagen i denna promemoria).

2.5 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden

Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden är två nämndmyndigheter¹³ vars verksamhet styrs av olika regelverk. Myndigheterna har dock ett gemensamt kansli och behandlas redovisningsmässigt som en myndighet. Beskrivningen i detta avsnitt avser därför båda myndigheterna.

2.5.1 Uppgifter

Presstödsnämnden

Presstödsnämnden, som bildades 1969 i samband med inrättandet av pressens lånefond, har till uppgift att besluta om presstöd till dagstidningar. Målet med presstödet är att värna om mångfalden på dagstidningsmarknaden. Myndigheten ska också följa och analysera den ekonomiska utvecklingen och förändringar i tidningsägandet samt övriga väsentliga förändringar inom pressen som kan påverka verksamheten. Varje år publicerar myndigheten rapporten *Dagspressens ekonomi*.

De författningar som styr verksamheten vid Presstödsnämnden är presstödsförordningen (1990:524), förordningen (2007:1191) med instruktion för Presstödsnämnden och Presstödsnämndens föreskrifter om presstöd (KRFS 1997:13, ändrade genom KRFS 2002:1).

Taltidningsnämnden

Taltidningsnämnden inrättades 1988 och har till uppgift att förbättra tillgången till innehållet i dagstidningar för synskadade, afatiker, dyslektiker och personer med funktionshinder som inte kan hålla eller bläddra i en tidning. Myndigheten lämnar ersättning till de dagstidningar som ger ut en talad version av den tryckta tidningen. Utöver uppgiften att handlägga ärenden om stöd ansvarar myndigheten bl.a. för upphandling, fördelning och

¹³ En nämndmyndighet är en myndighet som leds kollektivt av en nämnd, jfr 2 § 1 st. 3 myndighetsförordningen (2007:515).

vidareutveckling av särskild mottagarutrustning för taltidningar samt tillhandahåller telefonsupport för abonnenter. Myndigheten ska också bedöma och till regeringen årligen rapportera om utvecklingen av verksamheten med utgivning av taltidningar.

De författningar som styr verksamheten vid Taltidningsnämnden är förordningen (1988:582) om statligt stöd till radio- och kassettidningar, förordningen (2007:1189) med instruktion för Taltidningsnämnden och Statens kulturråds föreskrifter om statlig ersättning för utgivning av vissa taltidningar (KRFS 1995:1, ändrade genom KRFS 1998:2).

2.5.2 Organisation

Presstödsnämnden består av högst tio ledamöter. En av ledamöterna ska vara ordförande i nämnden och två vice ordförande. För varje ledamot ska det finnas en personlig suppleant. Ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Vid nämnden finns det ett kansli.¹⁴

Taltidningsnämnden består av högst nio ledamöter. Ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Det finns inte några suppleanter.¹⁵

Enligt instruktionerna för de två myndigheterna leds de av respektive nämnd. Redovisningsmässigt behandlas de dock som en enda myndighet. De har därmed gemensamt regleringsbrev, årsredovisning och budgetunderlag. Ända sedan Taltidningsnämnden inrättades har dess kansligöromål utförts av Presstödsnämnden.

Per den 1 januari 2009 har Presstödsnämndens kansli fem anställda inklusive kanslichefen. En handläggare arbetar i huvudsak med presstöd och en handläggare med taltidningsstöd. En deltidsanställd handläggare arbetar främst med telefonsupport för radiotidningsprenumeranter. En assistent

¹⁴ Se 4–5 §§ förordningen (2007:1191) med instruktion för Presstödsnämnden.

¹⁵ Se 4 § förordningen (2007:1189) med instruktion för Taltidningsnämnden.

utför administrativa uppgifter. Kanslichefen leder och fördelar arbetet, vilket bl.a. innebär att förbereda beslut som fattas av nämnderna.

Enligt avtal mellan Presstödsnämnden och Kammarkollegiet utför Kammarkollegiet olika finansiella tjänster och redovisningstjänster för myndigheten. Det rör sig t.ex. om faktiska utbetalningar samt ansvar för ekonomisystem och för att upprätta de finansiella delarna av Presstödsnämndens och Taltidningsnämndens årsredovisning.

För 2009 uppgår det gemensamma förvaltningsanslaget för nämnderna till ca 6,5 miljoner kr. Utöver det finns ett ramanslag på ca 567 miljoner kr att fördela som presstöd och ett ramanslag på ca 123 miljoner kr att fördela som stöd till radio- och kassettidningar.¹⁶

2.6 Samarbete mellan Taltidningsnämnden och Talboks- och punktskriftsbiblioteket

Som nämnts i föregående avsnitt har Taltidningsnämnden ända sedan sitt bildande varit samlokaliserad med Presstödsnämnden. Den koppling som finns mellan myndigheterna är att båda är verksamma inom dagstidningsbranschen. I 2 § förordningen (1988:582) om statligt stöd till radio- och kassettidningar hänvisas t.ex. till Presstödsnämndens definition av en dagstidning. Taltidningsnämnden har dock en nära koppling till den verksamhet som Talboks- och punktskriftsbiblioteket bedriver.

Talboks- och punktskriftsbiblioteket har i uppdrag att se till att personer med läshandikapp får tillgång till litteratur på de medier som passar dem. De medier det handlar om är talböcker, punktskriftsböcker och s.k. e-text. Myndigheten har ca 80 anställda och är belägen i Enskede utanför Stockholm. Inom myndigheten finns det en nämnd - punktskriftsnämnden. Denna

¹⁶ Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2009, dnr Ku2008/2173/MFI.

nämnd består av sju ledamöter och sju suppleanter och har till uppdrag att främja och utveckla punktskriften som skriftspråk för synskadade.¹⁷

Under hösten 2007 tog Taltidningsnämnden och Talboks- och punktskriftsbiblioteket flera steg mot en fördjupad samverkan. Detta har sin grund i att myndigheterna arbetar med i princip samma målgrupper, dvs. personer som på grund av någon form av läshinder har behov av särskilt tillgängliggjorda medier i form av litteratur och dagstidningar. I januari 2008 fick de två myndigheterna gemensamt i uppdrag av regeringen att utreda möjligheterna till effektivisering och ökad tillgänglighet. Uppdraget redovisades den 31 oktober 2008 i den gemensamma rapporten *Samverkan för ökad tillgänglighet. Framtida inriktning för produktion, distribution och konsumtion av taltidningar och talböcker*.¹⁸ Samma dag redovisade Taltidningsnämnden sin rapport *Framtida inriktning för taltidningsverksamheten i Sverige*¹⁹, vilken också grundar sig på ett regeringsuppdrag från januari 2008 och delvis överlappar de förslag som myndigheterna lämnat i den gemensamma rapporten.

I Taltidningsnämndens och Talboks- och punktskriftsbibliotekets gemensamma rapport sägs att myndigheterna avser att etablera ett närmare samråd i alla viktigare frågor som rör

- kontakter med representanter för målgruppen människor med olika former av läshinder samt myndigheter och andra aktörer på området,
- analys av olika gruppers förutsättningar och behov, t.ex. genom informationsinhämtning och målgruppsundersökningar,
- teknisk utveckling inom produktion, distribution och konsumtion av anpassad ljudbaserad information, och

¹⁷ Se 8–12 §§ förordningen (2007:1290) med instruktion för Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

¹⁸ Taltidningsnämndens dnr 006/08.

¹⁹ Taltidningsnämndens dnr 006/08.

- information och marknadsföring.

Det samråd och den samverkan som avses ske mellan de båda myndigheterna kommer enligt rapporten att ta sig olika former. Flera frågor kommer att avhandlas under löpande möten mellan myndigheterna på handläggarnivå medan vissa frågor också kommer att hanteras genom avstämningar mellan myndigheternas chefer, t.ex. när det gäller kontakter med andra myndigheter och organisationer. Ett exempel på en formellt etablerad ordning för samverkan är att Taltidningsnämnden är representerat i Talboks- och punktskriftsbibliotekets nyinrättade råd. Detta råd har delvis ersatt Talboks- och punktskriftsbibliotekets styrelse, som numera upphört. Ett annat exempel är att Talboks- och punktskriftsbibliotekets myndighetschef från den 1 januari 2009 är ledamot i Taltidningsnämnden.

Vad gäller gemensamt beslutade principer och riktlinjer för samverkan har myndigheterna anfört följande i den gemensamma rapporten.

- Myndigheterna ska gemensamt sträva efter att nå fler läsare av anpassad litteratur och dagstidningar.
- Myndigheterna ska se över befintliga system för produktion av talböcker och taltidningar i syfte att sådan produktion så långt som är möjligt ska ske i likartade former och med tekniska format som underlättar största möjliga spridning på olika tekniska plattformar.
- En övergång ska påbörjas från dagens distribution via post och radiosändningar till internetbaserad distribution av talböcker och taltidningar. Frågor om serverlösningar, adressregister, support m.m. ska utredas mer i detalj.
- Myndigheterna ska på sikt utgå från ett gemensamt förhållningssätt när det gäller huvuduppgiften att tillgängliggöra anpassad litteratur och anpassade dagstidningar.

- Förutsättningarna för samverkan och gemensamma lösningar ska studeras även på området talsyntes²⁰ i syfte att utveckla produktionsmetoder och kvaliteten för talsyntes.

Motivet till de förändringar som föreslås för den framtida taltidnings- och talboksverksamheten är framför allt att öka valfriheten och tillgängligheten för användarna, men också att bedriva en mer effektiv verksamhet med bättre användning av statliga medel. Myndigheternas utgångspunkt är att de resurser som kan frigöras genom effektivare verksamhet ska användas för satsningar på att utveckla talboken och taltidningen i riktning mot ökad tillgänglighet. Enligt myndigheterna är det också angeläget att i större utsträckning än idag nå människor med dyslexi och läs- och skrivsvårigheter.

För att genomföra förslagen avser myndigheterna att etablera en gemensam arbetsgrupp. De avser vidare att lämna en löpande rapportering om förändringsarbetet och återkomma till regeringen med de förslag som blir nödvändiga för att genomföra föreslagna principer. Myndigheterna anser att förändringsarbetet bör utgöra en startpunkt för en fortsatt nära dialog med aktörer i omvärlden som t.ex. representanter för personer med funktionshinder, dagstidningsföretag, andra företag i branschen och myndigheter.

I regleringsbrevet för 2009 till Presstödsnämnden²¹ har regeringen angett att Taltidningsnämnden och Talboks- och punktskriftsbiblioteket ska fortsätta det gemensamma utvecklingsarbetet i den riktning som föreslås i rapporterna och att uppdraget löpande ska rapporteras till Regeringskansliet.

²⁰ Talsyntes är en teknik för att få datorer att efterlikna mänskligt tal.

²¹ Dnr Ku2008/2173/MFI.

3 Internationell utblick

I detta kapitel beskrivs kortfattat hur verksamheten inom radio, TV och massmedier är organiserad i Danmark, Norge, Finland och Storbritannien. Att Storbritannien ingår i sammansättningen beror på att landet sedan 2003 har en samlad mediemyndighet, vilken bildades genom att fem mindre myndigheter med olika ansvarsområden slogs samman.

3.1 Danmark

I Danmark handhas radio- och TV-frågorna av en nämnd, Radio- och tv-naevnet, och av ett kansli, Mediesekretariatet.

Radio- och tv-naevnet är ett självständigt organ med uppgift att meddela sändningstillstånd för radio och TV. Nämnden har även i uppgift att utöva tillsyn över att programföretagen efterlever de krav som medielagstiftningen och de enskilda sändningstillstånden ställer, bl.a. avseende innehåll samt reklam och sponsring. Vid överträdelser har nämnden ett antal olika sanktioner att tillgripa, t.ex. kan den meddela en varning eller återkalla ett sändningstillstånd. Nämnden har vidare till uppgift att varje år uttala sig om hur public service-bolagen uppfyller sina åtaganden. Dessutom fördelar nämnden bidrag till lokala icke-kommersiella radio- och TV-stationer, dvs. sådana stationer som inte uppbär några reklamintäkter.

Radio- och tv-naevnet består av åtta ledamöter¹ som ska ha särskild kompetens inom bl.a. juridik, media/kultur och

¹ Se 39 § lov nr. 338 af 11. april 2007 om radio- og fjernsynsvirksomhed.

ekonomi. Ledamöterna utses av regeringen för fyra år i taget. Nämnden sammanträder ungefär en gång i månaden.

Mediesekretariatet med ca tio anställda har till huvudsaklig uppgift att bereda ärenden inför Radio- och tv-naevnets sammanträden samt att verkställa de beslut som nämnden fattar. Sekretariatet sköter också den dagliga administrationen av radio- och TV-lagstiftningen.

Mediesekretariatet var tidigare en självständig myndighet men slogs den 1 februari 2008 samman med Biblioteksstyrelsen. Den nya myndigheten, som fått namnet Styrelsen för Bibliotek og Medier, har sammanlagt ca 60 anställda. Myndigheten bistår Kulturministeriet, andra myndigheter och allmänheten i samtliga frågor som rör folk- och forskningsbibliotek samt frågor som rör medier och tryckt press.

Styrelsen för Bibliotek og Medier är indelad i två avdelningar – bibliotek respektive medier. Bland huvuduppgifterna vad gäller biblioteksfrågorna hör att utveckla det danska biblioteksväsendet. En annan huvuduppgift är att utveckla den elektroniska informationsförmedlingen.

På avdelningen för medier, dit således Mediesekretariatet hör, handläggs utöver radio- och TV-frågor även frågor om presstödd. Det finns tre stödordningar med olika inriktningar. En stödordning riktar sig framför allt mot föreningstidskrifter, en annan mot dagstidningar och en tredje mot kommersiella utgåvor vilka till sitt innehåll motsvarar en dagstidnings innehåll men vars utgivningsfrekvens är lägre än för en dagstidning. Sistnämnda stöd ges särskilt till rikstäckande tidningar som utkommer en gång i veckan eller var fjortonde dag. Det finns även en form av projektstöd, som prövas och ges av en särskild nämnd – Dagbladsnaevnet, som är knuten till Styrelsen för Bibliotek og Medier. Denna nämnd har hand om tre stödformer: *etableringsstöd* i syfte att etablera nya dagstidningar, *omställningsstöd* i syfte att förändra befintliga tidningar med ekonomiska problem och *saneringsstöd* till tidningar som är nedläggningshotade.

3.2 Finland

Ficora (Finnish Communications Regulatory Authority) eller Kommunikationsverket är en myndighet med ett brett ansvarsområde på kommunikationsområdet. Myndigheten har på radio- och TV-området i uppgift att bevilja tillstånd om sändningarna ska ske under kortare tid (högst tre månader) eller i begränsad utsträckning (högst åtta timmar per vecka). Kommunikationsverket tar vidare ut koncessionsavgifter samt utövar tillsyn över att reglerna för radio- och TV-sändningar efterlevs.

Till skillnad från de övriga nordiska mediemyndigheterna, som enbart ägnar sig åt TV, radio och massmedia, har Ficora ett flertal andra arbetsuppgifter som inte direkt kan sägas höra till mediefrågor. Bl.a. planerar myndigheten nätadresser och nummer i kommunikationsnät, sammanställer statistik över telefon- och bredbandstjänster, planerar radiofrekvenser för radionät och utövar tillsyn över postväsendet. Detta är således uppgifter som Post- och telestyrelsen har hand om i Sverige.

Kommunikationsministeriet ansvarar för frågor som gäller stöd till dagspressen. I statsbudgeten reserveras årligen medel för understöd till pressen enligt behovsprövning. Behovsprövat understöd beviljas till dagstidningar som publiceras på de riksomfattande minoritetsspråken och till deras motsvarande nätpublikationer. Det är statsrådet, dvs. Finlands regering, som fattar beslut om understöd.

3.3 Norge

Medietilsynet, som är Norges samlade mediemyndighet, bildades 2005 genom en sammanslagning av tre myndigheter med olika uppgifter på medieområdet. Myndigheten har idag ca 50 anställda och har till övergripande mål att främja mångfald och kvalitet i norska medier. Till myndighetens huvudsakliga uppgifter hör att meddela sändningstillstånd för radio och TV, utöva tillsyn över att reglerna för radio- och TV-sändningar

efterlevs (bl.a. vad avser programinnehåll samt reklam och sponsring), utöva tillsyn över ägarkoncentrationen inom medierna, fastställa åldersgränser för biograf- och videofilmer och bevilja presstöd. Vidare ger myndigheten information och råd i frågor som rör medielagstiftningen, utför olika utredningsuppdrag åt den norska regeringen m.m.

Fyra olika råd eller kommittéer är knutna till Medietilsynet. Dessa har till uppgift att ge råd eller fatta beslut inom vissa särskilda angivna områden. Støtteutvalget for dagsaviser ger Medietilsynet råd vid handläggning av ärenden om s.k. produksjonstilskudd til dagsaviser (dvs. presstöd). Støtteutvalget består av fem medlemmar som utnämns av regeringen för fyra år i taget.²

3.4 Storbritannien

Office of Communications (Ofcom) är en myndighet med ett brett uppdrag inom medie- och kommunikationsområdet. Myndigheten bildades 2003 och övertog då det ansvar och de uppgifter som fem olika myndigheter³ tidigare hade haft. Ofcom har till uppgift att säkerställa

- att det finns ett brett utbud av elektroniska kommunikationer,
- att det finns ett brett utbud av högkvalitativa TV- och radio-program vilka tilltalar olika intressen och smakriktningar,
- att TV- och radiosändningar sker av flera olika aktörer,
- att människor skyddas från skadliga inslag i TV- och radiosändningar och att deras personliga integritet inte kränks, samt

² Se 10–11 §§ forskrift om produksjonstilskudd til dagsaviser 7 november 1996 nr. 1015.

³ Dessa myndigheter var the Broadcasting Standards Commission, the Independent Television Commission, the Office of Telecommunications, the Radio Authority och the Radiocommunications Agency.

- att radiospektrat används så effektivt som möjligt.

Konkret består myndighetens uppgifter huvudsakligen i att fördela sändningsutrymme för olika typer av radiokommunikation, meddela sändningstillstånd för radio och TV, debitera sändningsavgifter och utöva tillsyn över att regelverket för sändningar och deras innehåll följs. I egenskap av granskningsorgan tar myndigheten emot och prövar anmälningar avseende program som har sänts. Om myndigheten finner att en tillståndshavare har överträtt gällande regelverk har den ett antal sanktioner att tillgripa – att påföra en avgift, meddela en varning eller återkalla ett tillstånd. En återkallelse kan ske temporärt (dvs. under en viss tid) eller definitivt. Vidare utfärdar Ofcom föreskrifter, informerar och ger råd om regelverken m.m. Under senare tid har förslag lagts om att myndigheten även ska ta över tillsynen av postväsendet. Myndighetens uppgifter består således av vad som i Sverige Post- och telestyrelsen, Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV har hand om. Myndigheten finansieras genom avgifter från näringslivet samt genom statsanslag.

I Storbritannien finns inte något direkt presstöd utan endast indirekta lättnader i form av exempelvis lägre mervärdesskatt.

4 Överväganden och förslag

4.1 Behovet av en ny myndighetsorganisation

Bedömning: Den snabba utvecklingen på medieområdet förutsätter en myndighetsorganisation som kan möta de krav och behov förändringarna medför. En större och mer samlad organisation skulle medföra en stärkt och bredare kompetens jämfört med dagens situation där ansvaret är uppdelat mellan flera små myndigheter.

Utvecklingen på medieområdet går fort. Radio- och TV-utbudet har under det senaste decenniet ökat kraftigt, både när det gäller nya kanaler och plattformar för sändningar. Webbradio, mobil-tv, podcasting och olika slag av push-tjänster är bara några exempel på nya medietjänster som tillkommit. Såväl nationellt, som internationellt inom Europeiska unionen, sker ett fortlöpande arbete för att anpassa gällande regelverk till utvecklingen på medieområdet. Detta innebär att den eller de myndigheter, som på nationell nivå ansvarar för mediefrågor, måste ha en organisation som kan möta de krav och behov förändringarna medför och som samtidigt möjliggör en effektiv och ändamålsenlig förvaltning.

I princip alla myndigheter under regeringen har krav på sig att följa branschutvecklingen inom sina respektive områden, förse Regeringskansliet med underlag, ge ut publikationer m.m. I små organisationer är dock som regel resurserna anpassade för att sköta den löpande handläggningen av ärenden. Möjligheterna att

utvärdera och utveckla verksamheterna är därför starkt begränsade, såväl av budgetmässiga skäl som på grund av att det inte alltid finns erforderlig kompetens att tillgå inom myndigheten. Det är vidare svårt i en liten myndighet att inom ramen för befintlig verksamhet finna utrymme för nya uppgifter som tillkommer på grund av lagstiftning eller annat.

Att uppgifterna inom medieområdet är uppdelade mellan flera små myndigheter innebär ett inte oväsentligt mått av dubbelarbete beträffande vissa administrativa funktioner som t.ex. ekonomi och personal. Om stödfunktionerna kan effektiviseras och de s.k. over-headkostnaderna minska, kan resurser frigöras för kärnverksamheterna och för utveckling av desamma.

En annan omständighet som ska beaktas är att små myndigheter kan ha svårt att säkerställa kompetensförsörjningen för verksamheten, vilket särskilt berör Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden. Eftersom det gemensamma kansliet med endast fem anställda är dimensionerat för att hantera de löpande uppgifterna vid de två nämnderna, kan längre frånvaro av ordinarie personal medföra kraftiga störningar i verksamheterna. Det gör också att möjligheterna att utveckla verksamheterna är begränsade. Redan när Taltidningsnämnden inrättades ansågs verksamheten för liten för att det skulle vara motiverat att inrätta ett eget kansli för nämnden. Lösningen blev istället att Presstödsnämnden ålades att ha hand om Taltidningsnämndens kanslifunktioner.¹ Vad som är den gemensamma nämnaren mellan de två myndigheterna är att deras verksamhet riktar sig mot dagspressen. Någon annan anknytning mellan myndigheterna är svår att finna. Taltidningsnämnden har däremot en stark koppling till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Dessa två myndigheter riktar sig mot samma målgrupper och i takt med teknikutvecklingen framstår det som allt mer väsentligt med en långtgående samverkan dem emellan om taltidningsverksamheten ska kunna utvecklas.

¹ Prop. 1987/88:145 s. 34.

I både Norge och Storbritannien har en enda myndighet hand om mediefrågor. Detta omfattar såväl tillståndsgivning som bevakning av att regler om innehållet i sändningarna efterlevs. I Norge ligger även frågor om presstöd inom ramen för Medietilsynets uppgifter.

En större och mer samlad medieorganisation skulle medföra en stärkt och breddad kompetens jämfört med dagens situation, där ansvaret är uppdelat mellan flera små myndigheter. Dubbelarbetet inom vissa administrativa funktioner kan på så sätt minska, vilket skulle frigöra resurser för kärnverksamheterna och skapa förutsättningar för en mer effektiv och ändamålsenlig förvaltning av statens medel. Möjligheterna till kompetensutveckling för de anställda skulle öka. För aktörerna på medieområdet skulle kontakterna med myndigheten underlättas om all verksamhet finns s.a.s. samlad under ett tak. En större myndighet kan också förväntas ge myndigheten en större ”tyngd”, vilket kan vara av betydelse inte minst i internationella sammanhang.

4.2 En ny myndighet på medieområdet

4.2.1 Berörda myndigheter

Förslag: Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV och Presstödsnämnden avvecklas och myndigheternas uppgifter tas över av en nybildad myndighet.

De två särskilda nämnderna, granskningsnämnden för radio och TV och presstödsnämnden, behålls och får formen av särskilda beslutsorgan inom den nya myndigheten.

I denna översyn ingår fyra myndigheter – Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV, Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden. En fråga är om samtliga myndigheter bör avvecklas och bilda en ny, samlad medieorganisation eller om en annan lösning bör väljas för någon av myndigheterna. En annan

fråga är hur själva nämnderna – som var och en består av en ordförande och ett antal ledamöter – ska hanteras.

Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden arbetar båda med radio- och TV-frågor. För Radio- och TV-verkets del innebär arbetet periodvis täta kontakter med medieföretagen. Utöver tillståndsgivning har verket även hand om frågor om sanktioner, återkallelse, utgivningsbevis m.m. Granskningsnämndens uppdrag är snävare än Radio- och TV-verkets uppdrag på så sätt att myndighetens huvuduppgift är att granska innehållet i sändningarna. Beröringspunkterna mellan de båda myndigheterna är dock många. Att avveckla myndigheterna och istället låta inrätta en ny myndighet som tar över Radio- och TV-verkets och Granskningsnämndens uppgifter innebär att kompetensen förstärks och att kunskapen om den svenska mediemarknaden görs mer sammanhållen och övergripande. Vidare kan ägarkoncentrationen på mediemarknaden, både för dagspress, radio och TV, följas upp på ett bättre sätt än idag. Även arbetet med olika utredningsuppdrag och publikationer gynnas av en sammanslagning av de två myndigheterna. Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden har ända sedan bildandet den 1 juli 1994 varit samlokaliserade i Stockholmsområdet. De har i dag gemensam entré, bibliotek, konferensrum och arkiv varför det rent praktiskt är enkelt att sammanföra verksamheterna i en ny organisation. Det föreslås därför att Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden avvecklas och att dess uppgifter tas över av en nybildad myndighet.

En efterhandsgranskning av innehållet i sända program får enligt 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) endast ske enligt vissa särskilda former. Sådan granskning får ske av en särskild nämnd, vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande är eller har varit ordinarie domare. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. För att upprätthålla kraven enligt YGL är det således nödvändigt att själva nämnden behålls och att den har kvar sin uppgift att granska innehållet i sända program, såväl i radio som TV. Liksom fallet är redan idag kommer den att

få ställning av ett särskilt beslutsorgan inom den nya myndigheten.²

I samband med att Granskningsnämnden inrättades 1994 poängterade regeringen vikten av att granskningen är självständig i förhållande till tillståndsgivningen.³ Hur detta krav förhåller sig till den omständigheten att en samlad mediemyndighet nu föreslås kommenteras närmare i följande avsnitt (4.2.2).

För handläggningen av presstöd är det en fördel om den ansvariga myndigheten har bred kunskap om den svenska mediemarknaden. Det är därför lämpligt att även frågorna om presstöd hanteras inom den nya, samlade myndigheten. Presstödsnämnden föreslås därför upphöra som myndighet och dess verksamhet föras över till den nya myndigheten. Vad gäller själva beslutsfattandet har, ända sedan presstödet infördes, besluten fattats kollektivt av ledamöter med särskild sakkunskap på området. Ärendena blir på så sätt väl genomlysta. Att besluten fattas kollektivt är också av stor betydelse eftersom det inte finns någon möjlighet att överklaga.⁴ Mot denna bakgrund framstår det som angeläget att ärenden om presstöd även fortsättningsvis kan avgöras av ett kollektivt sammansatt organ. Presstödsnämnden föreslås därmed bli ett särskilt beslutsorgan inom den nya myndigheten. Närmare bestämmelser om nämndens uppgifter och organisation bör tas in i instruktionen för den nya myndigheten.

I detta sammanhang bör några ord sägas om de krav Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ställer på en parts möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Enligt artikel 6 i konventionen har varje medborgare, när det gäller att pröva hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter, rätt till en opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Eftersom Presstödsnämndens beslut inte kan överklagas är

² Se närmare om särskilda beslutsorgan inom en myndighet i SOU 2008:118 s. 243–247.

³ Prop. 1993/94:160 s. 34–35.

⁴ Se 5 kap. 4 § presstödsförordningen (1990:524).

det nödvändigt att nämnden uppfyller de krav på en domstol som Europadomstolen ställer.

Europadomstolen har genom sin praxis slagit fast att termen ”domstol” inte ska tolkas så att det enbart är fråga om en domstol av traditionellt slag som ingår i ett lands domstolsorganisation. Som domstol har bl.a. godtagits en medicinsk besvärsnämnd bestående av läkare och jurister, en motsvarande nämnd för disciplinärenden mot advokater och en nämnd sammansatt av jurister, tjänstemän och lekmän med uppgift att pröva frågor om tillstånd till förvärv av fast egendom. Ett väsentligt krav för att en dömande instans ska godtas som en domstol är att den är oberoende i förhållande till regering och myndigheter och till parterna i målet. Vid bedömning av oberoendet tas hänsyn till hur domarna utses, hur lång deras ämbets tid är, vilka garantier det finns mot påverkan utifrån och om det finns omständigheter som gör att domarnas oberoende kan sättas i fråga. Ett annat väsentligt krav för att ett organ ska godkännas som domstol är att dess utslag är bindande.⁵

Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2002 s. 288 kommit till slutsatsen att Presstödsnämnden kan anses som en sådan domstol som avses i Europakonventionens artikel 6. Eftersom någon ändring inte är avsedd vad gäller sättet att utse ledamöterna eller nämndens arbetsuppgifter, bedöms denna även inom ramen för en ny, sammanhållen medieorganisation uppfylla kraven enligt Europakonventionen.

⁵ Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis* 3 u. s. 180 ff.

4.2.2 Närmare om själva granskningsnämnden

Bedömning: Granskningsnämnden för radio och TV är redan idag en nämnd i en enrådighetsmyndighet. Någon ändring föreslås inte vad gäller nämndens uppgifter, hur ledamöterna ska utses eller beträffande nämndens möjlighet att delegera rätt till en tjänsteman att fatta beslut i granskningsärenden. Generaldirektören för den nya myndigheten kommer således att kunna fatta beslut i vissa granskningsärenden. Eftersom det endast kan bli fråga om friande beslut bedöms dock detta förhållande inte påverka granskningsfunktionens självständighet.

Bakgrund

I det utredningsförslag⁶ som föregick bildandet av Radio- och TV-verket respektive Granskningsnämnden för radio och TV hade en sammanhållen mediemyndighet vid namn Radio- och TV-myndigheten föreslagits. Enligt förslaget skulle det inom myndigheten finnas en särskild nämnd, Radio- och TV-nämnden, med uppgift att avgöra ärenden om efterhandsgranskning och kontroll. För all annan verksamhet, inklusive Radio- och TV-nämndens administration, skulle Radio- och TV-myndigheten ansvara.

Ett flertal remissinstanser var kritiska till förslaget i betänkandet om att den nämnd, som skulle granska innehållet i sändningar, skulle ingå i den föreslagna Radio- och TV-myndigheten. Under åberopande av i första hand programföretagens rättssäkerhet och granskningsverksamhetens integritet framhöll remissinstanserna att uppgifterna istället borde fördelas mellan två myndigheter. Regeringen utformade sitt förslag i propo-

⁶ Se SOU 1992:36 s. 91–93.

sitionen⁷ på sistnämnda sätt, dvs. att granskningsfunktionen lades i en myndighet och tillståndsgivningen i en annan.

Gällande reglering för de uppgifter som åvilar nämnden respektive myndigheten i övrigt

Som nämnts i avsnitt 4.2.1 får en efterhandsgranskning av innehållet i gjorda radio- och TV-sändningar endast ske under de förutsättningar som anges i 7 kap. 4 § YGL. I denna bestämmelse anges att det i lag får föreskrivas att en nämnd, vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare, ska granska om radioprogram⁸ som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får föreskrivas att ett föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och om utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 5 § YGL.

Sådana bestämmelser som avses i 7 kap. 4 § YGL har tagits in i radio- och TV-lagen (RTVL). I 9 kap. 2 § sägs att Granskningsnämnden för radio och TV genom granskning i efterhand övervakar om sända program står i överensstämmelse med radio- och TV-lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna. Granskningsnämnden övervakar även att bestämmelsen om s.k. exklusiva rättigheter i 6 kap. 10 § RTVL följs.⁹

⁷ Prop. 1993/94:160 s. 34-36.

⁸ I yttrandefrihetsgrundlagen används ordet radio så att det även inbegriper television. Se Wennberg, Eliason och Regner, *Yttrandefrihetsgrundlagen* 3 u. s. 17.

⁹ Den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten till en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får inte, om han sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri TV se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund till det, med en mindre tidsförskjutning. De evenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Granskningsnämndens sammansättning och beslutförhet följer av 9 kap. 3 § RTVL. Nämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Nämnden är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att en tjänsteman hos nämnden ska ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av radio- och TV-lagen eller de villkor som gäller för sändningarna.

Regeringen har genom förordningen (2007:1183) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV (i detta avsnitt fortsättningsvis benämnd instruktionen) föreskrivit i vilken utsträckning en tjänsteman har rätt att fatta beslut på nämndens vägnar. Enligt 9 § instruktionen får ärenden, under de förutsättningar som anges i 9 kap. 3 § andra stycket RTVL, avgöras av ordföranden eller vice ordföranden liksom även av myndighetens direktör. De ärenden som avses i sist nämnda lagrum är ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse. Direktören får dock inte fatta beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av radio- och TV-lagen eller de villkor som gäller för sändningarna. Ärenden som får avgöras av direktören får även avgöras av dennes ställföreträdare i den utsträckning som direktören beslutar i varje enskilt fall.

Det är viktigt att betona att det – som framgår av redovisade lagrum – endast är nämnden som kan fatta fällande beslut i granskningsärenden. Direktören eller någon annan tjänsteman vid myndigheten kan således aldrig fatta beslut som innefattar kritik eller sanktioner av något slag.

Överväganden och förslag för granskningsnämnden

Någon ändring vad gäller sättet att utse ordförande och övriga ledamöter i granskningsnämnden eller i nämndens uppgifter är inte avsedd och föreslås inte heller. Ordföranden ska således vara eller ha varit ordinarie domare och samtliga ledamöter ska utses av regeringen för bestämd tid. Det är enbart nämnden, och inte någon tjänsteman vid den nya och sammanhållna myndigheten, som ska kunna fatta fällande beslut i granskningsärenden. Ledamöterna i nämnden ska inte utföra några andra uppgifter vid myndigheten. Den enda skillnaden mot idag är att nämnden, istället för att vara knuten till en myndighet som *enbart* har hand om *granskningsärenden*, kommer att vara knuten till en myndighet som har hand om *både tillståndsgivning och granskning* (samt presstöd och andra mediefrågor). Detta förhållande bedöms inte påverka ledamöternas självständighet. Bedömningen är därmed att nämnden även inom ramen för en samlad medieorganisation kommer att uppfylla de krav som Europakonventionen ställer på en domstol eller ett domstolsliknande organ (se närmare om Europakonventionen i avsnitt 4.2.1).

Det förtjänar i sammanhanget påpekas att när Granskningsnämnden bildades 1994 var antalet aktörer på mediearenan få, vilket kan ha påverkat behovet av att skapa två separata organisationer. Idag, när antalet aktörer är många och när medier konsumeras på många olika sätt, framstår det inte längre som lika nödvändigt med två separata myndigheter, särskilt inte eftersom granskningsfunktionens självständighet är säkerställd genom förfarandet för tillsättande av ledamöterna och det förhållandet att dessa inte deltar i arbetet vid myndigheten på något annat sätt.

Enligt gällande reglering får regeringen föreskriva att en tjänsteman ska ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av radio- och TV-lagen eller de villkor som gäller för sändningarna. Idag har direktören och ställföreträdande direktören rätt att fatta friande beslut. Detta är också den

kategori av beslut som är mest frekventa; för 2008 var över 80 % av samtliga beslut vid myndigheten friande beslut. Att behålla delegeringsrätten innebär således att generaldirektören vid den nya myndigheten på medieområdet, som även kommer att vara tillståndsmyndighet, kommer att kunna fatta beslut i granskningsärenden. Eftersom det aldrig kan bli fråga om att fatta fällande beslut, är dock bedömningen att granskningsfunktionen är tillräckligt skild från myndighetens uppgift att meddela sändningstillstånd för att programföretagens rättssäkerhet och granskningens integritet inte ska äventyras.

4.2.3 Ledningsform

Förslag: Den nya myndigheten ska vara en enrådighetsmyndighet och ledas av en myndighetschef.
Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd.

Enligt 2 § myndighetsförordningen (2007:515) kan en myndighet antingen ledas av en myndighetschef (enrådighetsmyndighet), en styrelse (styrelsemyndighet) eller en nämnd (nämndmyndighet).

Som tidigare har beskrivits leds såväl Radio- och TV-verket som Granskningsnämnden för radio och TV av en myndighetschef (generaldirektör respektive direktör). Presstödsnämnden leds av nämnden. Med tanke på nuvarande ledningsformer framstår det som naturligt att den nya myndigheten ska ledas av en myndighetschef. Denne bör ha generaldirektörs rang.

Enligt förordningen (2007:1190) med instruktion för Radio- och TV-verket ska det finnas ett insynsråd vid myndigheten. Detta råd ska bestå av högst fem ledamöter och en av dessa ska vara myndighetschefen. För att inte insynen i den nya myndigheten ska bli mindre än vad insynen är i dag i Radio- och TV-verket, bör ett insynsråd knytas till denna. Det ankommer på regeringen att meddela närmare föreskrifter om antalet ledamöter.

4.3 Taltidningsnämndens organisation

Förslag: Taltidningsnämnden avvecklas som myndighet och verksamheten förs över till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Själva nämnden behålls och knyts till Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Taltidningsnämnden har till uppgift att förbättra tillgången till innehållet i dagstidningar för de människor som har svårt att tillgodogöra sig skriven text. Myndigheten bedriver redan idag ett samarbete med Talboks- och punktskriftsbiblioteket, vars huvuduppgift är att producera och låna ut litteratur på medier som är anpassade för personer med lässvårigheter. Som beskrivits i avsnitt 2.6 har Taltidningsnämnden och Talboks- och punktskriftsbiblioteket under hösten 2008 gett ut en rapport¹⁰ av vilken det framgår att myndigheterna avser att fördjupa sin samverkan på ett flertal områden.

Taltidningsnämnden har ända sedan den bildades varit knuten till Presstödsnämnden. Myndigheten är mycket liten och kan därmed vara sårbar vid personalförändringar. Möjligheterna att utvärdera och utveckla verksamheten är begränsade eftersom handläggningen av de löpande ärendena tar befintliga personalresurser i anspråk. Som nämnts i avsnitt 4.1 är kopplingen mellan Taltidningsnämnden och Presstödsnämnden i princip endast att båda myndigheterna arbetar med dagspress. Med tidens gång och framför allt med beaktande av den teknikutveckling som skett har Taltidningsnämnden kommit att få sin starkaste anknytning till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Av den rapport¹¹ som Taltidningsnämnden lämnade hösten 2008 framgår att myndigheten planerar flera utvecklingsprojekt inom den närmaste framtiden. Möjligheterna att kunna genomföra dessa

¹⁰ Talboks- och punktskriftsbibliotekets och Taltidningsnämndens rapport den 31 oktober 2008, *Framtida inriktning för produktion, distribution och konsumtion av taltidningar och talböcker*, Taltidningsnämndens dnr 006/08.

¹¹ Taltidningsnämndens rapport den 31 oktober 2008 *Framtida inriktning för taltidningsverksamheten i Sverige*, dnr 006/08.

projekt och utveckla verksamheten bedöms som mest gynnsamma om myndigheten knyts till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Sist nämnda myndighet har ca 80 anställda och bedriver även forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde. Taltidningsnämnden föreslås därför bli avvecklad som myndighet och dess uppgifter föras över till Talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Liksom när det gäller ärenden om presstöd är det en fördel om ärenden rörande taltidningar kan avgöras av ledamöter med särskild erfarenhet och kompetens på området. Taltidningsnämnden bör därför behållas men få formen av ett särskilt beslutsorgan vid Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Redan idag finns det en nämnd som är knuten till Talboks- och punktskriftsbiblioteket - punktskriftsnämnden. Talboks- och punktskriftsbiblioteket har således utarbetade rutiner för hur en nämnd organisatoriskt kan inordnas i verksamheten.

4.4 Ikraftträdande

Förslag: Samtliga organisationsförändringar ska träda i kraft den 1 januari 2010.

Ett förslag till en ny radio- och TV-lag håller för närvarande på att tas fram inom Regeringskansliet. Till grund för förslaget ligger dels två betänkanden, *En ny radio- och TV-lag* (SOU 2008:115) och *Kommersiell radio – nya sändningsmöjligheter* (SOU 2008:96), dels två rapporter av Radio- och TV-verket, *Närradio och när-TV i fokus*¹² och *Vidaresändningsplikt i kabelnät*¹³. I de två betänkandena föreslås att ändringarna i radio- och TV-lagen ska träda i kraft den 19 december 2009 (SOU 2008:115) respektive 1 januari 2010 (SOU 2008:96).

¹² Radio- och TV-verkets dnr 37/2007.

¹³ Radio- och TV-verkets dnr 926/2008.

Det är lämpligt att förslagen i denna promemoria tas om hand samtidigt med förslagen i nämnda betänkanden och rapporter. Åtgärder bör därför vidtas så att de ovan beskrivna organisationsförändringarna kan träda i kraft den 1 januari 2010.

5 Konsekvenser och genomförande

5.1 Konsekvenser

5.1.1 Fördelar

Att avveckla Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV och Presstödsnämnden och istället låta en nybildad myndighet ta över dessa verksamheter kommer att innebära ett flertal fördelar:

- Kompetensen inom myndigheten ökar och stärks.
- Dubbelarbetet inom vissa administrativa funktioner minskar, vilket i sin tur frigör resurser för kärnverksamheterna.
- Möjligheterna att rekrytera och behålla personal samt att kunna erbjuda dem kompetensutveckling stärks.
- Aktörernas kontakter med myndigheten underlättas.
- Servicen till allmänheten förbättras.
- Förutsättningarna att följa det internationella arbetet ökar.

Att avveckla Taltidningsnämnden som myndighet och föra över dess verksamhet till Talboks- och punktskriftsbiblioteket har framför allt följande fördelar:

- Nämnden ges bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag och bedriva utvecklingsarbete.
- Den strategiska kompetensförsörjningen för verksamheten säkerställs.

5.1.2 Nackdelar

En invändning mot att skapa en samlad mediemyndighet skulle kunna vara att för mycket makt över medierna läggs hos ett och samma organ. Med tanke på den snabba medietvecklingen, framför allt när det gäller teknik, är det dock svårt att finna någon direkt nackdel med att bredda kompetensen på detta område. I en större organisation skapas t.ex. förutsättningar att kunna anställa handläggare med mer renodlad teknisk kompetens. Det rör sig dessutom framför allt om att samordna kanslifunktionerna, vilket innebär att resurser frigörs för kärnverksamheterna. I sammanhanget ska nämnas att i t.ex. Norge och Storbritannien har mediefunktionerna samlats i en gemensam organisation.

En annan nackdel som kan anföras mot en samlad mediemyndighet är att granskningen av radio- och TV-program inte blir tillräckligt självständig i förhållande till tillståndsgivningen för dessa medier om samtliga kanslifunktioner has om hand av en och samma myndighet. Om detta finns ett mer utförligt resonemang i avsnitt 4.2.2, men sammanfattningsvis kan sägas att bedömningen är att programföretagens rättssäkerhet och granskningsfunktionens integritet inte äventyras av att Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden slås samman.

Några nackdelar i att Taltidningsnämnden avvecklas som myndighet och istället knyts till Talboks- och punktskriftsbiblioteket har inte framkommit.

5.2 Genomförande

Förslag: Den nya myndigheten på medieområdet ska vara lokaliserad i Stockholmsområdet.

En organisationskommitté ska få i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten samt förändringarna vad gäller Taltidningsnämnden.

En integrering av två eller flera myndigheters verksamhet kan ske på olika sätt. Ett alternativ är att samtliga myndigheter avvecklas och att en ny myndighet bildas som tar över hela eller delar av de tidigare myndigheternas verksamheter. Ett annat alternativ är att avveckla den ena myndigheten och låta hela eller delar av verksamheten tas över av den andra myndigheten. Radio- och TV-verket är förvisso en något större myndighet än Granskningsnämnden för radio och TV, men skillnaden får anses som marginell. Som föreslagits i avsnitt 4.2 framstår det därför som mest lämpligt att avveckla båda myndigheterna och skapa en ny myndighet. Till denna nya myndighet ska de två nämnderna granskningsnämnden och presstödsnämnden knytas som särskilda beslutsorgan.

Vad gäller myndighetens lokalisering har Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV relativt nyligen flyttat till Globenområdet i Stockholm. Lokalerna har särskilt anpassats för myndigheternas behov. Enligt uppgift finns det ledig lokalyta för att integrera Presstödsnämndens kansli. Många av Sveriges största medieföretag inom radio och TV har sina huvudkontor i Stockholm. För att kunna ha en fortsatt nära dialog med dem är det viktigt att möjligheterna till möten och informella kontakter är goda. Att flytta verksamheten till en annan ort skulle motverka detta syfte och även innebära att mångårig kompetens går förlorad. Det är således av stor vikt att den nya och samlade myndigheten kommer att vara lokaliserad i Stockholm.

För att förbereda den nya organisationen bör en organisationskommitté tillsättas och ges i uppdrag att ta fram förslag till organisationsplan, instruktion och författningsändringar, verksamhetsmål, budgetunderlag och regleringsbrev. På motsvarande sätt bör verksamhetsdokument för avvecklingen av Taltidningsnämnden och den myndighetens integrering med Talboks- och punktskriftsbiblioteket tas fram. Utgångspunkten ska vara att organisationsförändringarna kan träda i kraft den 1 januari 2010.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

Bedömning: De föreslagna organisationsförändringarna förväntas medföra samordningsvinster, framför allt vad gäller myndigheternas administrativa funktioner. Det torde i sin tur frigöra resurser för kärnverksamheterna, vilket innebär en mer effektiv användning av statens medel.

Nu lämnade förslag till organisationsförändringar syftar till att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig myndighetsstruktur på medieområdet. Kostnaderna för själva sammanläggningarna ska rymmas inom de totala förvaltningsanslagen för myndigheterna ifråga och således inte påverka statsbudgeten. De nya organisationerna förväntas medföra samordningsvinster, framför allt vad gäller de administrativa funktionerna. Det torde i sin tur frigöra resurser för kärnverksamheterna, vilket innebär en mer effektiv användning av statens medel. I och med att Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden upphör som myndigheter kommer även lokalkostnaden för myndigheternas kansli att upphöra. Dessutom kommer kostnader som är förknippade med kansliet att upphöra, t.ex. kostnader för lokalvård, IT-support, serviceavtal för fax och kopiering etc.

Av regleringsbrevet¹ för Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden framgår att de två myndigheterna för 2009 har ett gemensamt ramanslag på ca 6,5 miljoner kr. Presstöd respektive stöd till radio- och kassettidningar är därtill egna anslagsposter på ca 567 miljoner kr respektive 123 miljoner kr. De särskilda anslagsposterna för stöden föreslås följa med respektive nämnd. Vad gäller förvaltningsanslaget bör den andel som belöper på en handläggare och Taltidningsnämndens andel av overheadkostnaderna för Presstödsnämnden framgent föras till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Eftersom syftet med organisationsförändringarna inte är att genomföra besparingar, utan att skapa en mer slagkraftig myndighetsorganisation, bör förvaltnings-

¹ Dnr Ku2008/2173/MFI.

anslagen vara oförändrade. Vissa smärre justeringar kan dock bli aktuella med hänsyn till att Presstödsnämndens och Taltidningsnämndens kostnader för bl.a. lokaler upphör.

5.4 Anställningsavtal och andra civilrättsliga avtal

Bedömning: Den verksamhet som förs över till den nya myndigheten från Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV och Presstödsnämnden bevarar sin identitet vid övergången. Detsamma gäller för överföringen av Taltidningsnämndens verksamhet till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Reglerna om verksamhetsövergång i 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd ska därmed beaktas.

Av 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) framgår bl.a. att vid övergång av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet från en arbetsgivare till en annan, övergår också de rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller vid tidpunkten för övergången på den nya arbetsgivaren. Detta gäller även statligt anställda arbetstagare. Berörd personal har emellertid rätt att motsätta sig en övergång.

Den verksamhet som förs över till den nya myndigheten från Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV och Presstödsnämnden bedöms bevara sin identitet vid övergången. Detsamma gäller för överföringen av Taltidningsnämndens verksamhet till Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Reglerna om verksamhetsövergång i 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd ska därmed beaktas.

I sammanhanget bör påpekas att 7 § tredje stycket LAS anger att vid en sådan verksamhetsövergång som avses i 6 b § ska inte övergången i sig utgöra saklig grund för uppsägning. Detta förbud hindrar dock inte att uppsägningar sker av ekonomiska,

tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.

6 Författningskommentar

De flesta förslag till författningsändringar består av att namnet på Radio- och TV-verket byts ut mot namnet på den nya, sammanslagna myndigheten på medieområdet. Något förslag på vad den nya myndigheten ska heta lämnas inte. Denna benämns därför X-myndigheten.

Granskningsnämnden för radio och TV föreslås i likhet med Radio- och TV-verket att upphöra som myndighet. Själva nämnden, som består av ett antal ledamöter vars uppgift är att granska sända radio- och TV-program, ska behållas och benämnas i förslaget "X-myndighetens granskningsnämnd för radio och TV". På så sätt betonas att nämnden ingår som ett särskilt beslutsorgan i den nya myndigheten på medieområdet. Författningsförslaget innebär också att nämndens uppgifter anges tydligare än vad fallet är idag.

AV-utredningen har i betänkandet *En ny radio- och TV-lag (SOU 2008:116)* lämnat förslag till en ny struktur av radio- och TV-lagen. Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet med målsättningen att en ny sådan lag ska kunna träda i kraft den 1 januari 2010. Författningsförslagen avseende radio- och TV-lagen i denna promemoria utgår därför från strukturen i AV-utredningens betänkande.

6.1 Förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

16 kap.

2 §

Enligt 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) får i lag föreskrivas att en nämnd, vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare, ska granska om radioprogram som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. Förevarande paragraf ger således den grundlagsmässiga förankringen åt granskningsnämndens verksamhet. Ändringen markerar att det är den särskilt sammansatta granskningsnämnden vid X-myndigheten som utför granskningen. Granskningen ska avse sända program, vilket inbegriper såväl radio- som TV-program.

5–6 §§

Krav att infordra olika slag av redovisning från den som bedriver sändningsverksamhet är inte granskning utan snarare en åtgärd av förberedande karaktär och därigenom en kansliuppgift. Något hinder kan därför inte anses möta mot att X-myndigheten, och inte själva nämnden, har hand om detta. Uppgifterna att redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av europeiska program respektive produktioner enligt 5 kap. 7 och 8 §§ radio- och TV-lagen handhas för övrigt i dag av Radio- och TV-verket. Någon egentlig ändring gentemot dagens förhållanden kommer därmed inte att ske.

9 §

Att begära in upplysningar och handlingar för kontroll av att bedriven verksamhet följer radio- och TV-lagen samt de villkor och föreskrifter som utfärdats med stöd därav är en åtgärd av förberedande karaktär och inte en granskningsuppgift. X-myndigheten, och inte dess granskningsnämnd, ska därför ha hand om detta.

10 §

Bestämmelsen hänvisar till 17 kap. 6 §, som anger grunden för bestämmande av särskild avgift. Av 19 kap. 4 § följer att Länsrätten i Stockholms län prövar frågor om påförande av särskild avgift på ansökan av X-myndighetens granskningsnämnd. Enligt gängse rutiner är det nämnden som beslutar om huruvida en ansökan om påförande av särskild avgift ska göras. Under den därefter följande handläggningen i domstol företräds nämnden av en tjänsteman. I tjänstemannens mandat har därvid ingått att besluta om yrkat belopp avseende den särskilda avgiften.

Att begära in de upplysningar som behövs för att bedöma den särskilda avgiftens belopp är en uppgift av förberedande karaktär och således inte en granskningsuppgift. X-myndigheten bedöms därför kunna utföra denna syssla utan att konflikt ska uppstå med 7 kap. 4 § YGL. Eftersom yrkad avgift är en följd av den granskning som granskningsnämnden utför, ska nämnden besluta om beloppet. Av praktiska skäl bör det dock kunna godtas att nämnden beslutar om ett intervall för den yrkade avgiften. Vid handläggningen i domstol kan därmed den tjänsteman vid X-myndigheten, som får mandat att företräda granskningsnämnden, justera nämndens talan inom intervallet ifråga. På så sätt behöver inte nämnden sammankallas för det fall att en mindre beloppsjustering blir aktuell. Jfr även kommentaren till 19 kap. 4 §.

11 §

Den som sänder radioprogram till allmänheten ska enligt 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ombesörja att varje program spelas in. Denna skyldighet gäller också sådana radioprogram som avses i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen. Som huvudregel ska inspelningen bevaras i minst sex månader från sändningen. Att begära in en sådan inspelning är en uppgift av kanslikaraktär vilken utförs av X-myndigheten.

12 §

Att ta emot sådan redovisning som sägs i paragrafen innebär inte granskning utan har snarare karaktären av kansliuppgift. Uppgiften ska därför handhas av X-myndigheten.

13 §

En sådan underrättelse som omnämns i paragrafen är av administrativ karaktär och ska lämnas till X-myndigheten. Däremot är det granskningsnämnden som får besluta om sanktioner till följd av bristande efterlevnad av bestämmelsen (jfr 17 kap. 5 § första stycket 4.)

14 §

Paragrafen anger granskningsnämndens sammansättning och beslutförhet samt möjligheterna att delegera beslutsrätt. En tjänsteman vid X-myndigheten har således rätt att fatta andra beslut än sådana som innebär att den sändande har brutit vid tillämpningen av radio- och TV-lagen eller de villkor som gäller för sändningarna. Avsikten är att det ska vara X-myndighetens chef eller dennes ställföreträdare som får fatta sådana beslut.

17 kap.*10 §*

Ett beslut att den sändande ska offentliggöra granskningsnämndens beslut är en sanktion till följd av utförd granskning och fattas av nämnden.

11 §

Ett föreläggande som är en följd av utförd granskning får endast utfärdas av granskningsnämnden. Ändringen avseende punkt 7 är en följd av att redovisning enligt 16 kap. 5-6 §§ ska ske till X-myndigheten.

14 §

Sådant föreläggande som sägs i paragrafen är en sanktion som ska meddelas av X-myndighetens granskningsnämnd.

19 kap.*2 §*

Ändringarna i paragrafen är föranledda av att X-myndigheten ersätter Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV samt att granskningsnämnden ingår som ett särskilt beslutsorgan i X-myndigheten.

4 §

Ansökan om att påföra särskild avgift görs av X-myndighetens granskningsnämnd. Det är således nämnden som beslutar om en sådan ansökan ska göras eller inte. Av kommentaren till 16 kap.

10 § framgår att nämnden även har att besluta om ett intervall inom vilket den särskilda avgiften yrkas utgå. Eftersom en tjänsteman vid X-myndigheten avses föra granskningsnämndens talan kan denne inom det angivna intervallet vid behov justera yrkat belopp.

20 kap.

4 och 6 §§

Ändringarna är föranledda av att X-myndigheten ersätter Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV samt att granskningsnämnden ingår som ett särskilt beslutsorgan i X-myndigheten.

Departementsserien 2009

Kronologisk förteckning

1. Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. Fö.
2. Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel. Jo.
3. Fordonsbesiktning. N.
4. Översyn av vissa mediemyndigheter – en effektivare administration. Ku.

Departementsserien 2009

Systematisk förteckning

Försvarsdepartementet

Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning. [1]

Jordbruksdepartementet

Skyddade beteckningar på jordbruksprodukter
och livsmedel. [2]

Näringsdepartementet

Fordonsbesiktning. [3]

Kulturdepartementet

Översyn av vissa mediemyndigheter
– en effektivare administration. [4]